

KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE’DEKİ EĞİTİM FAKÜLTELERİ ÜZERİNE FİNANSMAN BOYUTUNDA ETKİLERİ¹

İlknur ŞENTÜRK

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırma küreselleşmenin Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri üzerinde finansman boyutunda beklenen ve gözlenen etkilerini, öğretim elemanlarının görüşlerine dayanarak açıklamayı amaçlamaktadır. Araştırma, varolan durumu betimleyen tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırma evrenini Türkiye’deki Eğitim Fakültelerinde görevli 2696 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Küreselleşme bağlamında önemli bir değişken olabileceği düşüncesiyle araştırma evreni 1992’ den önce ve 1992’den sonra kurulan üniversiteler olarak iki alt evrene ayrılmıştır ve bu iki alt evrenden küme örnekleme ile araştırma örneklemi belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ortalama, t testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, Eğitim Fakültelerinin küreselleşmenin finansman boyutundaki etkilerinin tam olarak gözlenmediğini ortaya koymuştur.

ANAHTAR KELİMELE

Küreselleşme, Eğitim Fakülteleri, Teknoloji,

¹ Bu çalışma, Hacettepe Ün. Sosyal Blm. Ens. bağlı EYTPE Doktora programı kapsamında gerçekleştirilen “Küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri Üzerine Etkileri” konulu doktora tezinden üretilmiştir.

THE EFFECTS OF GLOBALIZATION AT FINANCIAL DIMENSION ON EDUCATIONAL FACULTIES IN TURKEY

İlknur ŞENTÜRK

Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Education

Abstract

This research aims to describe the expected and observed financial effects of globalization over the Education Faculties on the basis of the academic staff's opinions. The research is a survey model. Its universe is 2696 academic staff of Education Faculties all over Turkey. The research universe is divided into two sub-universes, namely; before 1992 and after 1992, and from this universe a research sample was designated by clustering sampling method. A questionnaire form improved by the researcher was used for collecting data. The survey items were grouped by financial, with expected and observed influences over which globalization was effective. As a result, this research was considered to be a commencement in determining the effects of globalization over Educational Faculties in Turkey and would make important contributions to the field and reorganization of Educational Faculties according to the international inclinations and principles. According to research findings, Educational Faculties had closed structure and processes at financial dimension in which globalization was effective.

KEY WORDS

Globalisation, Educational Faculties, Finance.

1. GİRİŞ

Ulus devletler, birbirlerine ekonomik olarak uzun süredir bağımlıdır. Küreselleşmenin gücünün özellikle ekonomik ortaklıklarda artması söz konusudur. Sermaye piyasaları üç ana bölgeye ayrılmıştır: Kuzey Amerika, Avrupa ve Japonya. Sermayeye sahip olmak, dünya çapında ekonomik sosyal ve politik güce sahip olmaktır. Küresel ekonomik kuruluşlar Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası vb. ekonomik politikaların düzenlenmesinde ve sermaye akışında anahtar role sahiptir (Marginson, 1999, 21-22).

Ulusötesi örgütlerin politika belirleme ve yürütmedeki güçlerinin artması (UNESCO; OECD, WB, WTO, IMF), neoliberalizmin yükselişi, serbest piyasa mekanizması, serbest ticaret, eğitim hizmetlerinin pazarlanması, özelleştirilmesi, uluslararası kalite denetim standartları ve Toplam Kalite Yönetimi (TKY) çalışmaları bilgi-teknoloji yönetiminin önem kazanması, rekabete dayalı işletmecilik ve yönetim, yönetişim, işletme yönetimi stratejileri, pazarlama, girişimcilik, etkililik ve verimlilik üniversite yönetimlerini etkileyen politik boyuttaki temel kavramlardır (McBurnie, 2001, 11-19; Karagöz, 2001, 529):

Ekonomik küreselleşmede ürünlerin, hizmetlerin, yatırımların, işgücünün ve bilginin serbest akışını, yayılımını, sermaye birikimini artırma amaçlı uluslar arası kuruluşlar ve örgütler temel araçlardır (Olssen ve Codd, 2004, 5). Küreselleşmenin büyük ölçüde yoksulluğun küreselleşmesine hizmet ettiği; birçok uluslararası şirketin birçok ulus devlete göre daha fazla güce ve ekonomik varlığa sahip olduğu vurgulanmakta, örnek olarak da 1998'de ekonomisi Yeni Zelanda'dan büyük olan 29 kuruluşun olması ve yine 200 uluslararası şirketin dünyanın ekonomik etkinliğinin dörtte birini elinde tutuyor olması gösterilmektedir. Ekonomik küreselleşme hükümetlerin ekonomik süreçlerini uluslararası etkiler bağlamında yürütmesini şart koşar, ulusal kontrolü azaltır (Olssen ve Codd, 2004, 5).

Finans ve yatırım piyasalarına uyum, uluslararası yönetim, iletişimin gelişmesi ve yaygınlaşması, uluslararası şirketler tanımı küreselleşmeyi iş dünyası odaklı, neoliberal anlayışa indirgemektedir. Ekonomik boyut küreselleşmenin anahtarıdır. Ticaret ve yatırımdaki küresel akış, dünya çapında ürünlere ulaşabilme, pazarlama ve satışın çok uluslu biçimde oluşturulması, ürünlerin hareketliliği, uluslararası ticaret ve hizmetlerin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) merkezinde gelişmesi ve büyümesi ekonomik boyutta tartışılan etkilerdir. Eğitimde bu eğilimin parçası olarak algılanmaktadır. Yükseköğretim "bilgi ekonomisi" ve refahın kaynağı olarak görülmektedir. İnsan kaynağının yönetimi ve insan

sermayesi kavramı, bilgi ekonomisi ve küresel pazarın gereksindiği uluslararası nitelikte insangücünü yetiştirme, eğitimin entelektüel sermayenin yaratıcısı ve pazarlanabilir bir hizmet olarak görülmesine neden olmaktadır (McBurnie, 2001, 11-19).

Ekonomik küreselleşme, ekonomik etkinliğin dünya çapında yükselmesi, toplumlar ve bireyler arasında ekonomik dolaşımın yoğunlaşması olarak açıklanır. Küresel ürünler ve sermaye pazarları ortaya çıkmaktadır ve bu süreç devam edecektir. Çok uluslu ortaklıklar küresel iş stratejilerini yürütmekte ve küresel rekabeti yaratmaktadır. Bu durum büyüme, gelişme, işgücü, makro ve mikro ekonomi politikaları üzerinde etkili olmaktadır. Bu değişimler teknolojik değişimler aracılığı ile yürütülmektedir. Küreselleşme süreçleri ve küresel kuruluşlar, özellikle Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), ulusal ekonomilerin geleneksel makro ve mikro ekonomik politikalarının etkililiğini zayıflatmaktadır. Küresel ekonomi ve politika ilişkisi açısından ise, ekonomik küreselleşme politik etkinliğin de küreselleşmesi demektir. Bu sürecin doğası belirli ekonomik etkinliklerin maliyet ve faydalarını ve ulusal ekonomi stratejilerini kökten değiştirmektedir. Politik ekonominin küresel alandaki rolü bu gelişmeleri açıklamak için var olan teorik araçları bu sürece uydurma ve yönetmede hangi politik araçların etkili olabileceğini açıklamaktır (Perraton, 2005, 55-56)

Ekonomik küreselleşmede ürünlerin, hizmetlerin, yatırımların, işgücünün ve bilginin serbest akışını, yayılımını, sermaye birikimini artırma amaçlı uluslar arası kuruluşlar ve örgütler temel araçlardır (Olssen ve Codd, 2004, 5). Küreselleşmenin büyük ölçüde yoksulluğun küreselleşmesine hizmet ettiği; birçok uluslararası şirketin birçok ulus devlete göre daha fazla güce ve ekonomik varlığa sahip olduğu vurgulanmakta, örnek olarak da 1998'de ekonomisi Yeni Zelanda'dan büyük olan 29 kuruluşun olması ve yine 200 uluslararası şirketin dünyanın ekonomik etkinliğinin dörtte birini elinde tutuyor olması gösterilmektedir. Ekonomik küreselleşme hükümetlerin ekonomik süreçlerini uluslararası etkiler bağlamında yürütmesini şart koşar, ulusal kontrolü azaltır (Olssen ve Codd, 2004, 5).

Eğitim giderek özel sektörün bir yatırım alanı olarak görülmektedir. Eğitim hizmetlerinin ticareti yapılmaktadır. Özel sektör, ekonomik gelişmedeki rolü nedeniyle eğitimle bu denli ilgilenmektedir. Eğitim pazarında eğitim kurumları kâr amaçlı ve öncelikle ekonominin gereksindiği işgücünü yetiştiren şirketlere dönüşmektedir (Robertson, 2006; Altbach, 2004; Tural, 2004).

Yüksek öğretim Stratejisi Raporu'nda (YÖK, 2007) küreselleşmenin etkisiyle yüksek öğretime daha çok ekonomik nedenlerle olan talebin ve kalite beklentisinin artmasıyla birlikte ortaya çıkan ekonomik sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler de yer almıştır. Üniversitelere yönelik kamusal finansman şekli bütçe uygulamalarındaki aşırı merkezîyetçilik ve bürokratik eğilimler sorun olarak gösterilmiştir. Raporda belirtildiği üzere,

“2005 yılı itibariyle yüksek öğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki payı % 3,4, GSMH içindeki payı ise %1,1 dir. Tüm öğrenciler hesaba katıldığında cari harcama 1197 \$ olmakta, sadece örgün öğrenciler hesaba katıldığında, öğrenci başına cari harcama 1.938\$'a yükselmektedir. Bu rakam OECD ortalamasının dörtte birine karşılık gelmektedir. Eğitim ödeneklerinde son yıllarda bir artış gözlenmesine karşın, GSMH'dan eğitime ayrılan pay bakımından Türkiye her yıl OECD ülkeleri arasında sonuncu sırada yer almıştır. Yüksek öğretim finansmanının genel değerlendirmesi, Türkiye'nin yüksek öğretime az kaynak ayırdığını göstermektedir. Oysa demografik geçiş süreci onun önüne bir fırsat penceresi açmıştır. Finansman modelinde önemli değişiklikler yapmak gerekecektir. Doğal olarak, salt kaynak artırımı yeterli olmayacak, bu kaynakların etkin kullanımı için yeni yaklaşımların ortaya konması da gerekecektir” (YÖK, 2007:40).

Küreselleşmenin ekonomik etkileri ve yüksek öğretimin finansmanında daralma üniversite yönetimlerini, azalan kamu kaynakları karşısında farklı ekonomik kaynaklar yaratma arayışına, üniversitenin piyasa ve rekabet koşullarına göre yapılandırılmasına, amaçların öncelikle ekonomik gelişme plan ve uygulamaları ile bütünleştirilmesine, iş dünyasından finans desteğinin sağlanmasına yönlendirmektedir. Bu politikalar doğrultusunda maliyetleri düşürerek daha çok öğrenci kaydetmek, tüm ülkelerde öğrenim harçlarını yükseltmek, piyasalarla uyumlu akademik birimlere ağırlık verilmesi söz konusu olmuştur. Hükümetlerin ekonomik gelişme plan ve süreçleri ile yüksek öğretimi bütünleştirilmesi gibi amaçlar konulmuş ve bu yönde uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Maliyet etkinliğini sağlamak ve öğrenci temelli finansmanın gelişmesi temel amaç haline gelmiştir (Tural, 2004, 95-100). Öğretmen yetiştirme de Türkiye'nin ekonomik gücü ve verimlilikle ilişkilendirilmiştir. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda, Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri genellik, eşitlik, bireyin ve toplumun gereksinimleri, yöneltme, eğitim hakkı, fırsat ve olanak eşitliği,

süreklilik, demokrasi eğitimi, bilimsellik, laiklik, planlılık ve her yerde eğitim olarak ifade edilmiştir (MEB). Küreselleşme bu temel ilkelerin göz ardı edilmesine neden olabilecek politika ve anlayışları da egemen kılma ve yaygınlaştırma riskini taşır. Yeniliberal politikaların esas alındığı yönetim ve planlama yaklaşımları var olduğu sürece genellik, eşitlik, fırsat ve olanak eşitliğinden söz etmek güçtür, çünkü yeniliberal anlayış 'maliyetine katlanan' kesimlerin eğitim hakkını savunur. Program ve okul çeşitliliğinin çoğalması, yüksek öğretim hizmeti veren kuruluşların artması, kitleselleşmeye yanıt şeklinde bir görünüm sergilese de bu yanıltıcı olabilmektedir. Yüksek öğretime kitlesel olarak talep artarken erişim olanağı son derece sınırlı kalmaktadır. Bu durumda yeniliberal politika ve uygulamaların, temel eğitim hakkını, demokratik eğitimi, bilimselliği, çok yönlü planlama anlayışını (sadece ekonomik önceliklere dayalı olarak değil) piyasa mekanizmalarına indirgeyerek tehlikeye düşürdüğü iddia edilebilir. Çünkü yeniliberal anlayışta, sosyal kültürel kalkınmanın sadece iktisadi planlamalarla sağlanabileceği yanlılığı vardır.

IX. Beş Yıllık Kalkınma Planında da (DPT, dpt.gov.tr, 2006-2010) küreselleşme ideolojisinin etkilerini görmek mümkündür. Eğitim sisteminde insan kaynaklarının etkin biçimde geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, ekonomide rekabet gücünü artırmak için eğitim kurumlarının kapasitelerinin güçlendirilmesi, eğitimin bireysel ve toplumsal maliyetini düşürerek rekabet üstünlüğünün sağlanması, eğitime olan talebin artırılması, yerel yönetimlerin ve sosyal ortakların eğitime katılımlarının artırılması öncelikli konular olarak ele alınmıştır. Ayrıca eğitim sisteminin katılımcı, hesap verebilir, verimli bir yönetim yapısına kavuşturulması, kalite güvence sisteminin oluşturulması, bireyin sahip olduğu diploma ve sertifikaları, kalite güvence sistemiyle işletmelerin insangücü planlamaları ile denk düşürme çabaları egemendir. Eğitim sisteminin planlamasına ilişkin ele alınan kavramların, yeniliberal ideoloji ve piyasa ekonomisi beklentileri ile örtüştüğü görülmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda yer verilen düşünceler doğrultusunda, küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri üzerindeki finansman boyutundaki etkileri, öğretim elemanlarının görüşlerine dayanarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Problemi

Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının, küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri üzerindeki **finansman** boyutunda *beklenen ve gözlenen* etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2 Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının, küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri üzerindeki **finansman** boyutunda *beklenen ve gözlenen* etkilerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinde görevli bulunan öğretim elemanlarının görüşlerinden yararlanarak, küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri üzerindeki finansman boyutundaki etkilerini belirlemeye çalışan bu araştırma, varolan durumu betimleyen tarama modelinde bir çalışmadır. Tekil tarama modelinin anlık tarama modeli sınıfına giren bir çalışmadır.

2.1. Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki devlet üniversitelerine bağlı Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarından Prof. Dr., Doç.Dr., Yard. Doç. Dr. ve Araştırma Görevlileri oluşturmaktadır. Evrendeki toplam öğretim elemanı sayısı 2696'dır. Öğretim görevlileri ve uzmanlar, ulaşma güçlüğü göz önüne alınarak araştırma kapsamına alınmamıştır. Araştırma evreni 1992'den önce ve 1992'den sonra kurulan Eğitim Fakülteleri olarak iki alt evrene ayrılmıştır. Bu iki alt evrenden, alt evrenlerin büyüklüğü oranında temsil edecek küme örnekleme ile örneklem belirlenmiştir. Örneklem kümeleri belirlenirken Eğitim Fakültelerinin bulunduğu coğrafi bölge de dikkate alınmıştır. Seçilen kümeler bölgelere göre tekrar alt kümelere ayrılmış ve her bölgeden araştırma amacına hizmet edebilecek en az iki Eğitim Fakültesi araştırma örnekleme alınmıştır. Örneklem sayıları belirlenirken Gay'in (1996:125) evrene göre örneklem belirleme tablosundan yararlanılmıştır.

Tablo 1 Araştırmanın Örneklemi

9. Marmara Üniv. Eğitim Fakültesi	100	11.0
10. 19 Mayıs Üniv. Eğitim Fakültesi	32	3.5
11. Trakya Üniv. Eğitim Fakültesi	42	4.6
12. Van Yüzüncü Yıl Üniv. Eğitim Fakültesi	40	4.4
Toplam	642	70,9
1992'den Sonra Kurulan Eğitim Fakülteleri		
13. Abant İzzet Baysal Üniv. Eğitim Fakültesi	78	8.6
14. Afyon Kocatepe Üniv. Eğitim Fakültesi	19	2.1
15. Dumlupınar Üniv. Eğitim Fakültesi	8	.9
16. Kafkas Üniv. Eğitim Fakültesi	14	1.5

17. Kırıkkale Ünv. Eğitim Fakültesi	13	1.4
18. Kocaeli Ünv. Eğitim Fakültesi	13	1.4
19. Mersin Ünv. Eğitim Fakültesi	7	.8
20. Muğla Ünv. Eğitim Fakültesi	21	2.3
21. Pamukkale Ünv. Eğitim Fakültesi	46	5.1
22. Sakarya Ünv. Eğitim Fakültesi	21	2.3
23. Eskişehir Osmangazi Ünv. Eğitim Fakültesi	23	2.5
Toplam	263	29,1
Genel Toplam	905	100.0

2.2. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Küreselleşme ile ilgili alanyazından ve kuramsal gelişmelerden yararlanılarak küreselleşmenin finansman boyutundaki etkileri ile ilgili ifadelerin yer aldığı madde havuzu oluşturulmuştur. Alanla ilgili uzman görüşlerinden yararlanılarak söz konusu madde havuzundan, araştırma amacına en etkili biçimde hizmet edebilecek ifadeler seçilerek anket soruları oluşturulmuştur. Anket beşli likert ölçeğine uygun olarak düzenlenmiştir. Ankette yer alacak soruların ölçme amacına uygun olup olmadığı, ölçme aracının içerik geçerliliği, alanla ilgili uzman görüşlerinin yardımıyla belirlenerek ve son şekli verilen anket bir grup öğretim elemanına uygulanarak, güvenilirlik katsayıları ve ankette yer alacak maddelerin faktör yükleri hesaplanmıştır. Geçerlik, güvenilirlik çalışmaları yapılan anketin, görünüş ve içerik geçerliliği için uzman görüşü alınmış, güvenilirlik çalışması için Alpha katsayısı hesaplanmıştır ve 0.05 anlamlılık düzeyinde .91, olarak bulunmuştur. Anketin yapı geçerliliği için madde faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre: Maddelerin tek bir boyutta toplandığı, bu boyuttaki 15 maddenin madde yük değerlerinin .56 ile .84 arasında değiştiği ve toplam varyansın % 49'unu açıkladığı anlaşılmıştır. Veriler, araştırma kapsamına alınan, Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarına veri toplama aracının uygulanmasıyla toplanmıştır. Araştırmacı açısından ulaşımı kolay üniversitelere araştırmacı (araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla) anket uygulamasını kendisi yapmıştır, ancak uzak bölgelerde yer alan Eğitim Fakültelerine anketler, Fakülte Dekanlıklarına posta aracılığıyla ulaştırılarak uygulanması ve geri dönüşü sağlanmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Anket aracılığı ile toplanan verilerin, SPSS paket programı kullanılarak istatistiksel analizi yapılmıştır. Öğretim elemanlarının görüşleri arasında ilgili değişkenler açısından anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı anlamlılık testleri ile sınanmıştır. Verilerin çözümlemesinde ve yorumunda ortalamalar, bağımlı ve bağımsız örneklem t testleri kullanılmıştır. T testi, öğretim elemanlarının görüşlerinde beklenen ve gözlenen etkiler ile üniversite değişkeni açısından farklılaşma olup olmadığının belirlenmesinde kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan istatistiksel çözümlemelerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Çözümlemeler sonucunda, görüşler arasında ilgili değişkenler açısından farklılıklar gözlemlendiğinde, bu farklılıkların olası nedenleri yorumlanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

1. Küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri Üzerindeki Finansman Boyutunda Beklenen ve Gözlenen Etkilerine İlişkin Görüşlere Ait Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 2 Finansman Boyutunda Küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri Üzerinde Beklenen ve Gözlenen Etkilerine İlişkin Görüşler

Finansman Boyutu Soruları	BEKLENEN ETKİLER		GÖZLENEN ETKİLER	
	Ort	SS	Ort	SS
1.Kamu kaynaklarının azalması	3,1 4	1,373	3,0 3	1,221
2.Farklı finansman kaynaklarının yaratılması	3,4 7	1,374	2,8 3	1,249
3.Fakültenin amaçlarının, öncelikli olarak ekonomik gelişme plan ve uygulamalarıyla bütünleştirilmesi	3,6 8	1,123	2,5 8	1,491

Çizelge 2'nin Devamı

Finansman Boyutunda Küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri Üzerinde Beklenen ve Gözlenen Etkilerine İlişkin Görüşler

Finansman Boyutu Soruları	BEKLENEN ETKİLER		GÖZLENEN ETKİLER	
	Ort	SS	Ort	SS
4. Fakültenin piyasa ve rekabet koşullarına göre yeniden yapılandırılması	3,7 6	1,137	2,5 8	1,153
5. Fakültenin kâr amaçlı şirket olarak algılanması	3,2 4	1,423	2,5 9	1,209
6. Fakülteye gelir sağlayan proje ve araştırmalara öncelik ve destek verilmesi	3,5 7	1,372	2,9 8	1,247
7. İş dünyasının yapılan araştırma ve projelere yönelik finans desteğinin artması	3,8 6	1,154	2,5 3	1,135
8. Uluslararası örgütlerden ve şirketlerden finans desteğinin sağlanması	3,9 1	1,144	2,2 9	1,137
9. Ulusal ve uluslararası şirketlerle işbirliği geliştirilmesi	3,8 0	1,121	2,5 4	1,146
10. Fakültenin, ekonominin gereksindiği işgücünü yetiştiren işletme olarak görülmesi	3,5 3	1,214	2,6 6	1,127
11. Gelişmiş teknolojilere yönelik AR-GE (Araştırma-Geliştirme) yatırımının artması	4,1 5	1,079	2,7 7	1,164
12. Araştırmaların ekonomik faydasının öne çıkması	3,5 8	1,248	2,7 7	1,186
13. Üretilen bilginin pazarlanabilirliğinin önem kazanması	3,7 2	1,178	2,7 7	1,177
Finansman Boyutunun Genel Ortalaması	3,6 4	1,226	2,6 8	1,203

Eğitim Fakültelerinde görev yapan ve araştırma kapsamına alınan öğretim elamanlarının, küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri üzerinde, finansman boyutundaki beklenen etkilerine ilişkin verdikleri yanıtların genel ortalaması, 3,64 ile “oldukça”; gözlenen etkilerine verdikleri yanıtların genel ortalaması ise, 2,68 ile “orta” düzeyde yer almaktadır. Öğretim üyelerinin, küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri üzerinde “finansman” boyutunda yer alan etkileri büyük ölçüde küreselleşmenin

neden olduğu etkiler kapsamında değerlendirdikleri söylenebilir. Finansman boyutunda gözlenen etkilere ilişkin yanıtların genel ortalamasının “orta” düzeyde yer alması, küreselleşmenin etkisi olarak algıladıkları durumları, görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde gözleme düzeylerinin daha düşük olmasından kaynaklanabilir. Başka bir anlatımla bu durum, Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim üyelerinin görüşlerine göre, küreselleşmenin finansman boyutundaki etkilerinin beklenildiği ölçüde gözlenmediği şeklinde yorumlanabilir. Öğretim üyelerinin görüşlerine göre, görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde, küreselleşmenin finansman boyutunda neden olduğu değişimlerin ve etkilerin tam olarak gözlenmediği ileri sürülebilir.

Finansman boyutunda yer alan etkilere verilen yanıtlar ayrıntılı olarak ele alındığında:

- Kamu kaynaklarının azalması sorusuna beklenen ve gözlenen etkiler boyutunun her ikisinde de verilen yanıtların ortalaması “orta” düzeyde yer almaktadır. Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim üyelerinin kamu kaynaklarının azalması konusunu bütünüyle küreselleşmenin etkileri kapsamında değerlendirmedikleri; görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde kamu kaynaklarının azalması durumunu tam olarak gözlemedikleri söylenebilir. Öğretim üyelerinin görüşlerine göre, küreselleşme sürecinde etkin olan neoliberal ekonomi politikalarının yaygınlaşması ile gözlenen kamu kaynaklarının azaltılmasına yönelik uygulamaların, görev yaptıkları Eğitim Fakültelerindeki etkilerinin orta düzeyde kaldığı söylenebilir.

- Farklı finansman kaynaklarının yaratılması sorusuna beklenen etkiler boyutunda verilen yanıtların ortalaması “oldukça”, gözlenen etkiler boyutunda verilen yanıtların ortalaması ise “orta” düzeyde yer almaktadır. Eğitim Fakültelerinde görevli öğretim elemanları, farklı finansman kaynakları yaratma arayışını büyük ölçüde küreselleşmenin beklenen etkisi olarak değerlendirirken, farklı finansman kaynakları yaratma çabasını görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde çok fazla gözlenmediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Küreselleşmenin neoliberal ekonomi politikalarının eğitim kurumlarında da etkili olmaya başlaması ve bunun sonucu kamuya ayrılan kaynakların sınırlanması, eğitim kurumlarının yönetimini de işletme yönetiminin ekonomik önceliklerine yönlendirmesi, araştırmanın kuramsal bölümünde yer aldığı üzere en çok tartışılan konulardan biridir. Öğretim üyelerinin görüşlerine göre, diğer finansal etkilerin az düzeyde gözlendiği halde, küreselleşmenin tartışılan bu etkisinin görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde orta düzeyde

gözleniyor olması, farklı finansman kaynaklarının arayışının artmaya başladığının da göstergesi olabilir.

- Amaçların öncelikli olarak ekonomik gelişme ve plan ve uygulamalarıyla bütünleştirilmesi sorusuna beklenen etkiler boyutunda verilen yanıtların ortalaması “oldukça”, gözlenen etkiler boyutunda verilen yanıtların ortalaması ise “az” düzeyinde yer almaktadır. Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim üyelerinin, amaçların belirlenmesi sürecinde ekonomik önceliklerin ön planda olması konusunu büyük ölçüde küresel bir etki olarak değerlendirirken, görev yaptıkları Eğitim Fakültesinde, söz konusu ekonomik kararların ve amaçların ön planda olmadığı düşüncesine sahip oldukları söylenebilir. Öğretim elemanları, Eğitim Fakültelerinin amaçlarının belirlenmesi konusunu üniversitenin kendine özgü toplumsal, bireysel, kültürel etkilerinin bir uzantısı olarak gördükleri ve bu yönde gözlemlere sahip oldukları ileri sürülebilir.

- Eğitim Fakültelerinin piyasa ve rekabet koşullarına göre yeniden yapılandırılması, gelir sağlayan proje ve araştırmalara öncelik verilmesi, iş dünyasının araştırma ve projelere desteğinin artması, uluslararası örgüt ve şirketlerden finans desteğinin sağlanması sorularına verilen yanıtların beklenen etkiler boyutundaki ortalamaları “oldukça” düzeyindedir. Dolayısıyla yukarıda belirtilen etkiler, öğretim üyelerinin görüşlerine göre, büyük ölçüde küreselleşmenin beklenen etkileri olarak değerlendirilmektedir. Fakültenin kâr amaçlı şirket olarak algılanması “orta” düzeyde değerlendirilen beklenen etkiler arasında yer almaktadır. Aynı soruların gözlenen etkiler boyutunda verilen yanıtlarının ortalamaları ise, gelir sağlayan proje ve araştırmalara öncelik verilmesi sorusunda “orta” düzeyde, diğer sorularda “az” düzeyde yer almaktadır. Bu bağlamda, küreselleşmenin ekonomik etkileri kapsamındaki sözü geçen etkilerin, öğretim üyelerinin görüşlerine göre, görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde çok fazla etkili olmadığı söylenebilir. Gelir sağlayan araştırma ve projelere öncelik verilmesinin diğer etkilerle karşılaştırıldığında daha fazla gözlenmesi, bu yöndeki önceliğin Eğitim Fakültelerinde ortaya çıkmaya başladığının göstergesi olabilir.

2. Küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri Üzerindeki Finansman Boyutunda Beklenen Ve Gözlenen Etkilerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farka Ait Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 3 Küreselleşmenin Yönetim Boyutunda Beklenen ve Gözlenen Etkilerine İlişkin Görüşlere Ait Farklar (A: Beklenen, B: Gözlenen)

Beklenen - Gözlenen Etkiler	N	Ort.	SS	t	P
1A - 1B	905	0,113 8	1,842 6	1,858	0,063
2A - 2B	905	0,646 4	1,923 5	10,10 9	0,000 *
3A - 3B	905	1,104 9	1,884 6	17,63 8	0,000 *
4A - 4B	905	1,174 5	1,482 3	23,83 7	0,000 *
5A - 5B	905	0,653 0	1,699 5	11,65 0	0,000 *
6A- 6B	905	0,581 2	1,721 8	10,15 4	0,000 *
7A - 7B	905	1,329 2	1,564 9	25,55 3	0,000 *
8A - 8B	905	1,651 9	1,670 6	29,16 9	0,000 *
10A-10B	905	1,258 8	1,493 9	25,34 4	0,000 *

Çizelge 3 (Devam) Küreselleşmenin Yönetim Boyutunda Beklenen ve Gözlenen Etkilerine İlişkin Görüşlere Ait Farklar (A: Beklenen, B. Gözlenen)

Beklenen - Gözlenen Etkiler	N	Ort.	SS	t	P
11A - 11B	905	0,869 1	1,602 8	16,32 1	0,000 *
12A - 12B	905	1,384 5	1,572 2	26,48 2	0,000 *
13A - 13B	905	0,817 6	1,676 5	14,67 2	0,000 *

*p<0,05

Çizelge 3’de, öğretim üyelerinin, küreselleşmenin Eğitim Fakülteleri üzerinde, finansman boyutundaki 13 sorunun beklenen ve gözlenen etkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına dair bağımlı iki örneklem t testi (hesaplanan t istatistiği, ortalamalar, standart sapma değerleri ve olasılık değeri) sonuçları yer almaktadır.

Finansman boyutunda yer alan 13 sorudan sadece 1. soruda gözlenen-beklenen etkilere verilen yanıtların ortalamaları arasında fark yoktur. 1. soruda t istatistiğinin olasılık değeri $p=0.063$ olup, 0,05 'den büyük olduğundan, sorunun beklenen ve gözlenen etkilerine ait ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur. Finansman boyutuna ait diğer sorularda t istatistiğinin olasılık değerleri 0,05'den küçük olduğundan bu sorulara verilen puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır. Söz konusu farklar, öğretim üyelerinin görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde, küreselleşmenin finansman boyutundaki etkilerini genel olarak, küreselleşmenin neden olduğu etkiler olarak algılama düzeylerinin - bekleme düzeylerinin- yüksek, gözleme düzeylerinin ise düşük olmasından kaynaklanabilir. Bekleme ve gözleme düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı 1. soruda (kamu kaynaklarının azalması) bekleme ve gözleme düzeyine ait ortalama değerleri birbirine yakındır.

4. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

4.1.Sonuçlar

a. Araştırma kapsamına alınan Eğitim Fakülteleri, genel anlamda finansman boyutunda küresel etkilerin tam olarak gözlenmediği bir yapı sergilemektedir.

b. Öğretim elemanlarının görüşlerine dayanarak, finansman boyutu ile ilgili olarak Eğitim Fakültelerinde, kamu kaynaklarının azalmadığı, farklı finansman kaynakları yaratılmadığı, planlamalarda ve amaçların belirlenmesinde ekonomik uygulamaların etkili olmadığı, iş dünyası ile işbirliği geliştirilmediği, piyasa ve rekabet koşullarına göre yapılanmanın olmadığı, şirketlerden mali destek sağlanmadığı sonucuna varılmıştır.

c. Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanları, küreselleşmenin finansman boyutu üzerinde etkileri olabileceğini kabul etmekte; ancak, küreselleşmenin finansman boyutundaki etkilerini görev yaptıkları Eğitim Fakültelerinde yeterince gözlememektedir.

4.2.Öneriler

Bilimselliğin ve akademik bakış açısının temel alındığı üniversite ortamında, küreselleşmenin rekabet, serbest piyasa ekonomisi değerlerine uyum, ekonomi dünyasının beklentisi doğrultusunda salt işgücü gereksinimine dayalı olarak eğitim-öğretim sürecinin yapılandırılması konularına, dolayısıyla küreselleşmenin ekonomik-politik etkilerinin ve değerlerinin eğitim-öğretim sürecine etkilerine, araştırmalara dayalı, nesnel ve eleştirel bakış açısıyla yaklaşılması, değişime yönlendiren uluslararası güçlere bu yönde yanıt verilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

Altbach, G. P. (2004), Globalization And The University : Myths And Realities İn An Unequal World. *Tertiary Education And Management*, 10.(1), 3-25.

Dpt (2006), İx. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dpt.Gov.Tr, 2006-2010)
Gay, L.R. (1996). *Educational Research*. Florida: Prentice-Hall.

Karagöz, B. (2001), Yeni Dünya Düzeni'nde Uluslar Arası Kültür Politikaları Ve Sanat Eğitiminin Rolü. *X. Eğitim Bilimleri Kongresi Abant İzzet Baysal Üniv. Bildiri Kitabı*, Bolu, Ss: 520-26.

Marginson, S, (1999), After Globalization: Emerging Politics Of Education. *Journal Of Education Policy*, Vol. 14, No: 1, 19-31.

Mcburme, G., (2001), Globalization: A New Paradigm For Higher Education Policy. *Higher Education In Europe*, Vol: 26, N: 1 Pp: 11-26.

Olssen, M. & Codd, J. (2004), *Education Policy: Globalization, Citizenship And Democracy*. Sage Publication, London.

Perraton, J. (2005), The Scop And Implication Of Globalization. *The Anthropology Of Development And Globalization-From Classical Political Economy To Comtemporarary Neoliberalism*. Pp: 37-59, Edelman M. & Haugerud A. (Ed.)Blackwell Publishing.

Robertson L. S. (2006), *Globalisation, The Transformation Of National Education System And Citizenship Regimes*. Boğaziçi Üniversitesi, Konferans, 17 Mayıs, 2006. İstanbul.

Tural, N. K (2004), *Küreselleşme ve üniversiteler*. Kök Yayıncılık, Ankara.

YÖK (2007). *Türkiye'nin yüksek öğretim stratejisi raporu*. Haziran 2006, (www.yok.gov.tr/ Erişim Tarihi: 06.07.2007)

